

شرط ضمن عقد و ماده ۸۱ قانون گذرنامه

روزنامه نگار - سحر نیازی

زنان متأهل در هر سنی با موافقت کتبی شوهر می‌توانند گذرنامه دریافت کنند. به عبارتی دیگر هیچ زن شوهر داری طبق این قانون نمی‌تواند گذرنامه دریافت کند مگر آنکه شوهرش رسماً و قانوناً برای دریافت گذرنامه از شوهرش اجازه کتبی داشته باشد.

حمیده می‌گوید: تنها تفریح مادربزرگم زیارت است و هر از چندی عازم کربلا و مکه می‌شود و تنها سندی که به جانش بسته است گواهی فوت آقا جان است که ۰۱ تا کپی برابر اصل شده آن را توی قفسه نگه می‌دارد و در آنرا قفل می‌کند. مادربزرگم می‌داند که برای دریافت گذرنامه یا بقول خودش "تذکره" محتاج گواهی فوت آقا جانم است و هر بار که به اداره حج و زیارت می‌رود هم آنها همان اول کارگواهی فوت می‌خواهند. مادربزرگم قبل از مراسم عقد کنان من سرش را کنار گوش پدرم برد و گفت عبدالله این اجازه "تذکره" را یادت نرود. از داماد بگیر و بندها پشت قباله حمیده.

به هر حال در جمهوری اسلامی ایران افرادی هستند که گرفتن گذرنامه و اجازه خروج از کشور آنها منوط به یک اراده است و آن فرد کسی نیست جز شوهر زنان متأهل. بند ۳ ماده ۸۱ قانون گذرنامه صریحاً این موضوع را اعلام کرده که مخاطب این قانون می‌تواند هر کدام از ما و یا دختران و خواهران ما باشد. این رضایت یک حق کلی است که به شوهر داده شده است. البته یک استثنائی به آن وارد شده که شخص ممنوع الخروج در موارد "اضطراری" می‌تواند با موافقت دادستانی گذرنامه بگیرد. ولی برای آن اضطرار تعریف نشده است اما شورای نگهبان در نظریه شماره ۱۳۵۲ به تاریخ ۱۹/۴/۱۳۶۳ اعلام کرده «اطلاق ماده ۱۸ قانون گذرنامه نسبت به بانوانی که حجه الاسلام (حج تمتع) بر ذمه دارند با موازین شرعی مغایرت دارد.» پس در مورد حج تمتع زنان مشکلی ندارند. از زیارت‌ها هم فقط در مورد حج تمتع این اختیار را دارند نه بیشتر و در موارد اضطرار هم دادستانی است که دایر بر صدور یا عدم صدور گذرنامه نظر می‌دهد.

به هر حال این امر فقط با اعلام کتبی شوهر به اداره گذرنامه اتفاق می‌افتد. نیاز به هیچ دلیل ومدرکی هم ندارند و مدت زمان هم ندارد و منتفی شدن آن منوط به اعلام انصراف از طرف شوهر یا متارکه یا فوت زوج است. متأسفانه در مواقع اضطرار هم به مدت محدود از طرف دادستانی اجازه داده می‌شود. بعضی مواقع اتفاق می‌افتد زنانی که از همسرشان طلاق گرفته‌اند در فرودگاه متوجه می‌شوند که زوج قبل از طلاق زنش را ممنوع الخروج کرده است و حتی بعد از متارکه هم به خودش زحمت نداده که به همسر سابق خود بگوید به اداره گذرنامه برو و مشکلات را با ارایه سند طلاق رفع بکن. و این زنان بعد از کلی دوندگی و کلی هزینه کردن برای یک سفر در فرودگاه می‌فهمند که همسر سابق‌شان آنها را ممنوع الخروج کرده است. نه تنها سفر را از دست می‌دهند که باید به اداره گذرنامه مراجعه کنند و سند طلاق‌شان را ارایه دهند تا بتوانند گذرنامه‌شان را پس بگیرند.

البته گاه نیز اتفاق می‌افتد بعضی از زنان که اختلاف خانوادگی دارند، یا می‌خواهند برای جدایی اقدام کنند، اما به جهت نوع شغلشان مرتباً سفر خارج از کشور دارند، می‌ترسند برای متارکه اقدام کنند چون ممکن است توسط شوهرانشان ممنوع الخروج شوند. بنابراین مدت‌ها تلاش می‌کنند بلکه زوج را راضی کنند که به صورت توافقی جدا شوند. بعضی مواقع حتی زن مجبور می‌گردد ترک دیار کند بعداً به وکیلی وکالت دهد که برای متارکه اش اقدام کند

نازنین به دختر ۲۱ ساله اش به ترکیه فرار کرده و درخواست پناهندگی کرده است و هم اکنون در شهر کایسری زندگی می‌کند. نازنین به

خانه امن می گوید جان من و دخترم در خطر بود و اگر درخواست طلاق می کردم حتما شوهرم من را می کشت. بارها و بارها من را تا سر حد مرگ کتک زده بود و چندین بار در بیمارستان بستری شده بودم. حق دیدن خانواده ام را نداشتم و بدون همراهی خودش حق بیرون رفتن نداشتم. چاره ای به جز فرار نداشتم و سال ها نقشه فرار می کشیدم. بالاخره یک بار که ماموریت رفته بود با همراهی یکی از دوستان خودش و کمک مالی پدرم از ایران فرار کردم و مدت هاست در ترکیه در انتظار تعیین تکلیفم هستم. اگر پاسپورت داشتم مجبور نبودم از راه های غیر قانونی از کشور خارج شوم و این قانون گذرنامه برای کنترل همه جانبه زنان است که در شرایط سخت و خشونت آمیز حتی نتوانند فرار کنند. نازنین می گوید اگر امنیت جانی داشتم یا قانون پناهم می داد هرگز این سختی دوران پناهندگی را نمی کشیدم. او معتقد است گرفتن پاسپورت حق هر شهروندی است و قانون نمیتواند به نام شوهر این حق را از زن بگیرد.

در همین رابطه شهیندخت مولاوردی، در صفحه فیس بوک خود در پاسخ به سوال کاربری مبنی بر اجازه همسر برای دریافت گذرنامه نوشت: اکنون اخذ اجازه همسر برای خروج از کشور طبق ماده 18 قانون گذرنامه در حال اجرا است. وی اظهار داشت: زمانی که سر دفتر بودم، اولین مراجعه کننده به دفترخانه فردی بود که متقاضی گواهی امضا همسرش برای خروج از کشور بود. نکته جالب این بود که خود من هم که نامه وی را تنظیم و ثبت کردم، برای خروج از کشور باید به سردفتر دیگری برای تایید گواهی امضا همسرم مراجعه کنم. به گفته معاون رییس جمهور، راهکاری که اکنون وجود دارد، وکالت بلاعزل برای خروج از کشور به زنان است که الان هم در تمام دفترخانه ها انجام می شود. وی ریشه تصویب این قانون بحث نان آور بودن مرد، قومیت وی و جایگاهی است که او در سال های متمادی به عنوان سرپرست خانواده دارد. این از موضوعاتی است که سال ها در باره آن بحث شده و هنوز به جایی نرسیده، هرچند در سال گذشته که بحث اصلاح قانون گذرنامه بعد از 42 سال در کمیسیون امنیت ملی مطرح بود، شاهد ارائه لایحه ای از سوی دولت بودیم که بحث خروج دختران زیر 40 سال و اجازه از پدر در آن مد نظر قرار گرفته بوده. به گفته مولاوردی، ماده 18 در آن لایحه دست نخوره باقی مانده و در صحن علنی مجلس نیز هنوز اصلاح قانون گذرنامه مطرح نشده است.

وی یادآور شد: این مساله در کمیسیون امنیت ملی و یکی از کمیته های داخلی آن در دست بررسی است هر چند به دلیل بحث های فراوان روی مباحث لزوم اخذ اجازه برای دختران زیر 40 انتقاداتی جدی صورت گرفت و منجر به حذف آن شد.

آنچه در انتها مهم به نظر میرسد در نظر گرفتن حقوق قانونی زن به مانند یک انسان است. نگاه انسانی به زن مانند هر شهر وند دیگری در ایران.